

Sää'mkiöl vuâđđsää'nnjiârgg

Kandidatt-tu'tkkõs

Miika Lehtinen

Oulu universite'tt, Giellagas-institutt

Žiđđ 2016

Siiskâž

1. Aalgtõs	1
1.1. Tãn tuâj teemm.....	1
1.2. Tãn tuâj materiaal.....	1
2. Sää'nnjiârgg	2
2.1. Sää'nnjiârg typologia	2
2.2 Čougg da friij sää'nnjiârg	3
2.3. Sää'nnjiârg vaajtõõllâm da topikk	4
2.4. Uraal'laž kiõli da sää'mkiõl sää'nnjiârgg	6
2.4.1. Uraal'laž kiõl	6
2.4.2 Sää'mkiõll	8
2.5. Ō'hteķeässmõš	8
3. Ooudâb tu'tkķummuš	9
4. Sää'nnjiârgg sää'mkiõllâst	11
4.1. Tu'tkķõõzz čõõđtemvue'jj.....	11
4.2. Krââvjab analyys – VO da OV	12
4.2.1. “Neutraal” ciâlkkī – (S)VO da (S)OV	12
4.2.2. Konjunktīociâlkkī	14
4.2.3. Kõõččmõõžž da päkkmõõžž	15
4.2.4. Infīniittlaž raajõõzz	16
4.3. Tää'rķab analyys – S, (aux), V da O	17
4.3.1. Perīfraastlaž raajõõzz.....	19
4.3.2. Objee'kt šlaaj	21
4.3.3. “Ōõmâs” sää'nnjiârg.....	23
5. Loppjurddi	24
Kääiv da ķeerjlažvuõtt	25

1. Aalgtõs

1.1. Tăn tuâj teemm

Tăn kandidaatt-tu'tkkõõzzâst mu'st lij mie'rren tu'tkķeed sää'mķiõl sää'nnjiârg. Tää'rkben säärneel mon ääigam tu'tkķeed tõi, mākam lij sää'mķiõl nāggtošciālki sää'nnjiârgg (čiālki, mii ij leākku kōõččâm- le'be päkkamciālki): SVO avi SOV (ķč. lāākk 2.1.). Tu'tkķeem-materiaalān mu'st lie mainnāz, māi'd lie mainstam nellj oummu Suõ'nn'jlest, Peäccmest da Paččjooggāst. Mainnāz lie liānttuum 1960- da 1970-lāāggain.

Tāt teemm ķie'zzi muu miõl, ko sää'mķiõl sää'nnjiârgāst leāt arvvlōddām hā't māi'd, leša ij ni ķii leākku vōl tu'tkkāām ää'sš systemaattlānji.

Tāt tu'tkkõs ouddan nāait: Vuõssmõs lāāggast mainstam jiõččān materiaal pirr. Nuu'bb lāāggast ķee'rjān sää'nnjiârg typologiiast da mie'rtōõlam tee'rmid, māi'd āānam tăn tuājast. Ķicstam še simmna sää'mķiõl ruāttķiõli sää'nnjiârgid. Kuālmad lāāggast mušttlam, māi'd oudab tu'tkkūmmšin lij ķee'rjān sää'mķiõl sää'nnjiârgāst. Neelljad lāāggast mainstam tää'rkben, mā'htt leām čōõđtam tu'tkkõõzz, da tōn māŋŋa puātt analyys. Viīđad lāāggast ķeāzzam puātmōõžžid õ'hte da ve'rddōõlam tōid oudab tu'tkkūmmša.

Tu'tkķeemkōõččmōõžž

Lij-a sää'mķiõl vuāđđsää'nnjiârgg SVO avi SOV?

Mōõk ää'sš vaaikte sää'nnjie'rģģe?

Mii lij (S)VO- da (S)OV-sää'nnjiârgi frekve'nss materiaalāst?

1.2. Tăn tuâj materiaal

Tăn tuāj vāāras mon leām analysāsttam neellj oummu mainnsid koumm jee'res suõmāst. Tāk oummu lie Boris Jefremoff (Peäccam-suõmm, materiaal kookkadvuōtt lij 30 min 33 s), Jaakko Sverloff (Suõ'nn'jel-suõmm, 16:25), Anastasia (Naska) Moshnikoff (Suõ'nn'jel-suõmm, 14:29) da Nikolai Afanaseff (Paččjokk-suõmm, 28:36). Mainnāz lie mainstum

1960–1970-lååggain, da tōid lij liânttääm Mikko Korhonen. Mainsteei le'jje te'l nu'tt 60–80-ekksa. Öhttsi'žže materiaa kookkadvuött lij nu'tt 90 minuttâd.

Materiaalâst analysõ'sttem miâlggâd pukid ciâkkjid, mõin lij ve'rbb da obje'ktt. Jiõm kuuitâg vâlddam mie'ldd čârriâlkobjee'ktid le'be relatiivciâkkjid da vuõigte'mes kõõččânciâkkjid. Ciâkki le'jje öhttsi'žže 361. Analyysâst va'lddem lokku

- subjee'kt, objee'kt, vee'rb da veä'kkvee'rb jiârg
- lij-a obje'ktt pronomiin, nominaal avi vee'rb infinitiivâå'bleķ
- lij-a ve'rbb finiittlaž avi infinitiittlaž åå'blķest
- lij-a ciâlk čarr- avi vuei'vvciâlk

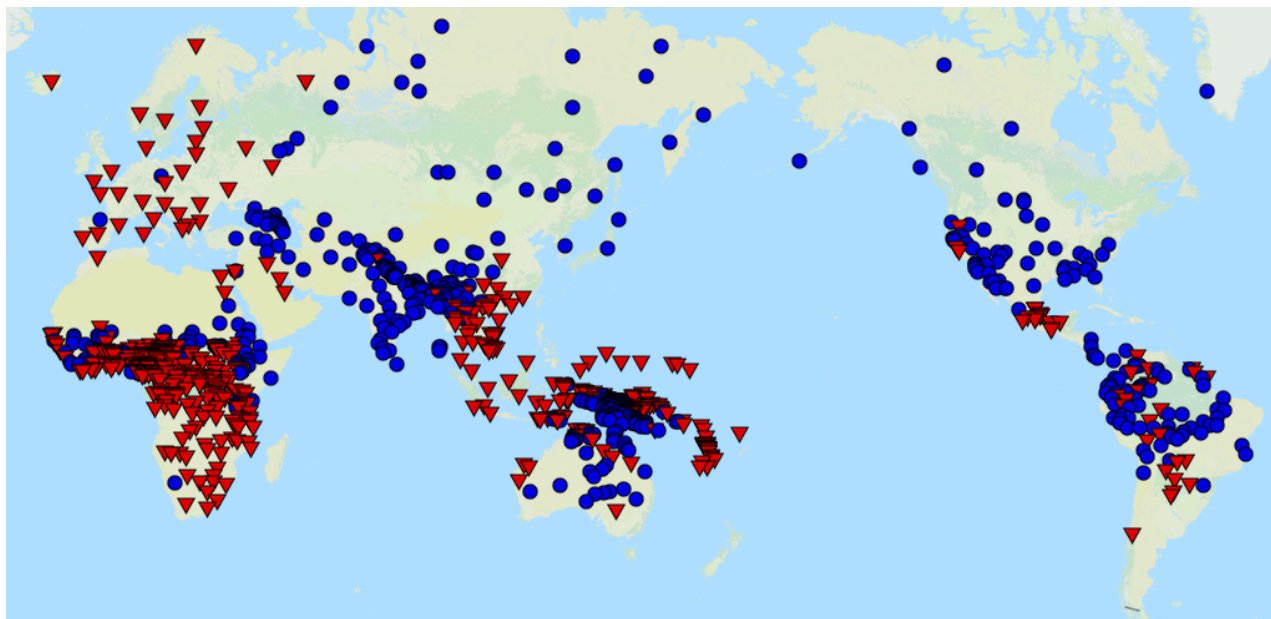
2. Sää'nnjiârgg

2.1. Sää'nnjiârg typologia

Vuâđđsää'nnjiârgg (engl. basic constituent order) lij tōt jiârgg, mâ'st ķiõl ciâkkjin lie koumm vääžn'jumuš ciâkkivuâzzla: ve'rbb (V), subje'ktt (S) da obje'ktt (O). Loogglânji lie kutt vuei'tlvaž jiârg: SVO, SOV, VSO, VOS, OSV da OVS. Tâin pâi koumm vuõssmõõzz lie takai maai'lm ķiõlin. Koumm mââimõõzz (VOS, OSV da OVS), mâi'n obje'ktt lij subjee'kt ouddbeä'lnn, käunn'je pâi samai hää'rvelđ. VSO käunnai še miâlggad ooccanj. (Greenberg 1966: 76 – 77.)

Maai'lm ķiõli kue'htt jäänmõsân õnnum sää'nnjiârg, SVO da SOV, käunn'je miâlggad seämma jiânnai. Jäänmõsân SVO-ķiõl lie Eurooppâst, Afriikkâst da Saujjnuõrtt-Aasiast; jee'res sõõjjin SOV-ķiõl lie jäänab (WALS, ķč. kaart 1). Puk sää'mķiõl pirrõõzzâst ânn'jõžääi'j mainstum jõnn ķiõl ko'lle SVO-ķiõlid (ruõšš-, lää'dd-, taarr- da ruõccķiõll), da

tõt lij aainâs vaaiktam sää'mķiõl sää'nnjie'rğge še.

Kartt 1. SVO-ķiõl lie mie'rķķuum kolmmčiõggivui'm, SOV-ķiõl kruuggivui'm.

Lij ärvvlõttum (ķč. oudm. Arnaiz 1998: 48 – 49), što SVO oudlde'çi, što ķiõlâst le'čči muđoi še “meärrõs vuei'vvsää'n mââibeä'lnn” -jiârgg: ouddmiârkkân ķiõlâst le'čče jeänab prepositio ko postpositio (substantiiv lij adpositio meärrõs) da genetiiv- da adjektiivattribuutt le'čče vuei'vvsää'n mââibeä'lnn. Seämmanalla SOV-ķiõlin meärrõs le'čči vuei'vvsää'n ouddbeä'lnn.

2.2 Čougg da friij sää'nnjiârg

Ju'n ķiõl vuei'vvsää'nnjiârg jįjstes lij mâtmešt vaiggâd meä'rtõõllâd. Tõt lij tõn diõtt, što ķiõl vaajtâ'lle tõn eettast, mõõn čougg sää'nnjiârgg lij. Takainalla ķiõll sâávaš mõõn-ne nallšem sää'nnjiârg vaajtõõllmõõžž; nuu'bb beä'lnn, jie ni õõut ķiõlâst sää'n vuei't lee'd äivv mõõn jiârgâst täättas. Ķiõlid vuäitt jue'ķķed kontinuu'me, mõõn nuu'bb ķee'jjest lie raajõslaž (configurational) ķiõl, mõin lij čougg sää'nnjiârgg, da nuu'bb ķee'jjest ij-raajõslaž (non-configurational), sää'nnjiârg peä'lest friijab ķiõl (Hale 1982: 87–88).

Čougg sää'nnjiârg ķiõlâst sää'nnjiârgg lij vääžnai ķiõlltiõđlaž analyysâst. Nâkam ķiõlâst syntakss mie'rrad sää'nnjiârg. “Friij” sää'nnjiârg ķiõlâst õhtt jiârgg lij takainalla miârkte'mes vuâđđjiârgg, da pragmatikk mie'rrad jiânnai. (Vilkuna 1989: 9–11; 19.)

Ouddmiârkkân engglöskiöl sää'nnjiârgg lij čougg SVO:

I hit Michael. (*Hit I Michael, *Michael hit I.)

'Mon čö'ččkem Meekk'

Kuuitâg måtam vuõ'jjin jiârgg vuäitt mottjed. Näu'ddem jiârg lie syntaaktlânji mie'rruum, oudm. relatiivciâlkki:

It was Michael, whom I hit. (*I hit whom)

'Töt leäi Mekk, ķeän mon čö'ččkem.'

Lää'ddķiölâst-gös lij "friij" sää'nnjiârgg, leša töt ij miârkkšööv tön, što saa'ni jiârgg vuäitči lee'd mii täättas. Friij sää'nnjiârg ķiölâst lij takainalla mii-ne neutraal sää'nnjiârgid. Oudm.

Minä löin Mikkoa. (Neutraal jiârgg)

Löin minä Mikkoa.

Mikkoa löin minä.

?Löin Mikkoa minä.

'Mon čö'ččkem Meekk'

Jee'resnallšem jiârgin lij jiijjâs-i pragmaattlaž miârktös, da mââimös jiârgg lij miâlggâd ķiölvuâstlaž.

2.3. Sää'nnjiârg vaajtööllâm da topikk

Oudm. Maria Vilkuna (1989: 37–40) lij čio'lggääm lää'ddķiöl ciâlkraajöõzz nu'tt, što tō'st lie koumm pie'ķķ: K, T da V-ķe'dd. Bukva puä'tte saa'nin kontrastt, teemm da ve'rbb, leša Vilkuna ceälkk, što son âânn miölsubân pâi bukvoid K da T da sää'n V-ķe'dd, tō'nt gu tōin jeä'la nu'tt čougg raaj; oudm. V-ķee'ddest ij taarbâž lee'd ni õhtt ve'rbb. T lij ciâlkki teemm, töt mõõn pirr mainstet. Takainalla töt lij ciâlkki subje'kt. V-ķe'dd-gös lij komme'ntt tōõzz.

K lij töt, mii lij takainalla koččum topikalisaatio (Vilkuna 1989: 38), da tån tuâjast mon âânam tee'rmid **topikk**, **topikalisaatio** da **topikalisâ'stem**. Tō'st mõõn-ne see'rdet teemm

ouddbeälla, ciâlkki topikkân (1c. vuâlbeä'lnn). Öhtt vue'čk topikalisâ'stted subjee'kt lij še se'rdded tön ciâlkki lo'ppe, kuä'ss tön ouddbeä'lnn lij OV-jiârg (1e.). Te'l subje'ktt âlgg lee'd kontee'kstest oodâs (Vilkuna 1996: 34).

	K	T	V-ķe'dd
(1) a.		Mikko	pesee astioita.
b.	Mitä	Mikko	pesee?
c.	Astioita	Mikko	pesee usein.
d.	Mikko	astioita	pesee.
e.	Astiat	pesi	Mikko.

a'. 'Mekk pââss kärldõoggid.'

b'. 'Mâid Mekk pââss?'

c'. 'Kärldõoggid Mekk pââss täujja.'

d'. 'Mekk kärldõoggid pââss.'

e'. 'Kärldõoggid põõzzi Mekk.'

Vilkuna ķee'rjat (1989: 43), što lää'ddķiõl ciâlkkjest lij syntaaktlânji mie'rķķuum sää'nnjiârgg, jõs

- 2 a. Tõst lij K (topikk), mij i'lla interrogatiiv, ij ni relatiivpronomiin (1c.),
- b. V-ķee'ddest lij mii-ne jee'res jiârgg ko VX, mâ'st X lij vee'rb meärrõs (1d.), le'be
- c. Ciâlkkjest lij ķiõllmäättlaž subje'ktt, leša tõt i'lla T (1e.).

Pukin neutraalmõs jiârgg lij te'l, ko ciâlkki subje'ktt lij T da V-ķee'ddest lij VX-jiârgg (1a.).

Kõõččâmciaîlkkjin neutraal jiârgg lij jee'resnallšem, tõnt gu kõõččâmsää'nn (pronomiin le'be sää'nn kõõččâmpartikklin) puätt vuõssmõsân (1b).

Pukin vääžn'jumuš tån tu'tķķkummša lij 2b. Kõõččmõš lij: Lij-a sää'mķiõl neutraal jiârgg

seämma ko ciâlkkjest 1d, da lij-a 1a. sää'nnjiârgg mie'rķķuum? Jõs sää'nnjiârgg lij

sää'mķiõl ciâlkkjest mii-ne jee'res ko SOV le'be SVO, tõi'st lij kõõččmõš seämma ää'sšest

ko 2a:st; tõi't ä'sš, mõõn mainsteei haa'lad teä'ddeed, mâânn K-sâjja, ciâlkki topikkân. Jõs

S-argumee'nt haa'lad pââ'jeed topikkân, tõi' ij vuei't teänab se'rdded vuõsmõssân, ko tõi't lij

to'ben neutraal jiârgâst; vuäitt lee'd, što te'l V da O pääi'k vaajtumuš kägg S topikkân (1d). Takainalla lää'ddkiölâst SOV-jiârgg teä'ddad samai S. Lää'ddkiöl SOV-konstruktiost objekt älgg še lee'd puä'res informaatio (kč. Vilkuna 1989: 121; 131). Holmberg (2000: 124) čiölgât ää'sš nu'tt, što lää'ddkiölâst vuäitt lee'd OV-jiârgg pâi te'l, ko ciâlkkî aalgâst lij kontrastiivlaž fokus, mii še tue'rjad tön jurddi, što lää'ddkiöl OV-jiârgg kägg subjee'kt topikkân (hå't Holmberg miöl mie'ldd jäänab kâ'l lij nuu'bbi oo'ri: kontrastiivlaž fokus aalgâst mott sää'nnjiârg OV:n).

2.4. Uraal'laž kiöli da sää'mkiöl sää'nnjiârgg

2.4.1. Uraal'laž kiöl

Pukin uraal'laž kiölin lij friij sää'nnjiârgg, jeärben nenetskiölâst (Vilkuna 1998: 175). Nu'tt tõi neutraal, pragmaattlânji miârkte'mes sää'nnjiârg lij vaiggääb kaunnâd ko čougg sää'nnjiârg kiölin. Tön lââ'ssen jönn kiöl lie vaaiktam u'cc kiöli sää'nnjie'rğge. Tön diött Vilkuña kēe'rjat u'cc uraal'laž kiöli sää'nnjiârgâst nääi't:

- - [C]lear native judgements concerning the pragmatic value of any particular permutation can only be expected from people who have investigated the issue.

Sää'nnjiârgi pragmaattlaž lââ'ssmiârktözzid teä'tte čiölggsânji jie'nnkiöllnalla pâi sij, kēäk lie tu'tkkaam ää'sš.

(1998: 175)

Lää'dd-ugrlaž vuâđđkiölâst vuâđđsää'nnjiârgg lij leämma SOV (Korhonen 1981: 342). Tăn jiârg lie seeiltam oudm. mari, udmurt da saujsää'mkiöll; SVO-jie'rğge lie serddam oudm. komi, mordva, lää'ddkiöll da tâ'vvsää'mkiöll.

Saujsää'mkiölâst lij neutraal sää'nnjiârgg SOV. Vee'rb jee'res meärrözz še puätte tääujmösân vee'rb ouddbeälla (Magga & Mattson Magga 2012: 192). Saujsää'mkiöll lij-i peäggum täujja ouddmiârkkân SOV-kiölâst.

Ouddmiärk: Bergsland 1994: 59

(3)	a.	Aehtjie	ledtiem	vöötji.
		e'čč	lää'dd	pääjjai
	b.	Viehkiem	daarpesjem.	
		vie'kk	taarbšam	

Tâ'vvsää'mkïöll-gõs lij čiolggsânji serddam SVO-jie'rğğe (oudm. Jomppanen 2012: 38–40; Nickel & Sammallahti 2011: 226). Tâ'vvsäämas ciâlkkki 3a. da b. le'čče:

		S	V	O
(4)	a.	Áhčči	bázii	lotti.
		V	O	
	b.	Dárbbašan	veahki.	

Tâ'vvsää'mkïölâst kuuitâg infiniittlaž vee'rbi objee'kt lie tääujben vee'rb ouddbeä'lnn, jee'resnalla ko lää'ddkiölâst (Sammallahti 1991: 226). Vrd. ciâlkkjid 5a. (TS) da b. (LĤ).

			O	V
(5)	a.	Jussa gohčui Máhte	muoraid	čuollat.
		Evvan pääkkai Mää'sš	muõrid	čuõppâd
			V	O
	b.	Jussi käski Matin	hakata	halkoja.

Tät miärkkšââvv tön, što tâ'vvsää'mkïöll lij simmna âlddlubun uraal'laž vuâđđkiöl sää'nnjiârg ko lää'ddkiöll.

Mââimõsân tâ'vvsää'mkïöl sää'nnjiârg lij tu'tkkääm da õinn vól tu'tkke'men Kristine Bentzen. Suu preliminäär puätmõõžži mie'ldd tâ'vvsää'mkïölâst OV-jiârgg puätt tääujben ko muđoi

- veä'kkvee'rbivui'm (S(aux)OV)
 - vuállõsttum ciâlkkjin
 - gu obje'kt lij puä'res informaatio
 - gu ciâlkkki aalgâst lij fokusõsttum sää'nn
- (Bentzen 2016)

Täin kue'htt mââimõõzz mäai'n lie seämma ko mõõk lää'ddkiõlâst vaaikte Vilguna mie'ldd (ķč. lāagg 2.3).

2.4.2 Sää'mkiõll

Čiõlggsânji Sää'mkiõl sää'nnjiârgg lij friij mâ'te jee'res uraal'laž kiõlin še. Tõn vuäinn ju'n tõi'st, što ciâlkkjin 6a–c miârktõs lij seämma, da puk lie kiõllmäättla.

- (6)
- a. E'llj vuei'ni Mää'rij.
 - b. E'llj Mää'rij vuei'ni.
 - c. Mää'rij vuei'ni E'llj.

Lij-a sää'mkiõl vuâdđsää'nnjiârgg “meärrõs vuei'vvsää'n ouddbeä'lnn”? Korhonen (1981: 342) kâ'l ķee'rjat, što tâ'vvsää'mkiõl sää'nnjiârgg mottjem lij miârkkšõõvvâm tõi'n, što lij šõddâm čârstõk “meärrõs vuei'vvsää'n ouddbeä'lnn” -jie'rğge. Kuuitâg sää'mkiõlâst (seämmaalla ko tâ'vvsää'm- da lää'ddkiõlâst) relatiivciâlkki lie vee'rb mââibeä'lnn da veä'kkvee'rb lie vee'rb ouddbeä'lnn, hâ't SOV-kiõlâst “õõlgči” lee'd nuu'bbi oo'ri.

Åå'n tie'ttep tõi'n, što lää'dd-ugrlaž vuâdđkiõlâst lij leämmaž SOV-jiârgg, leša tõi't lij määngain änn'jõž kiõlin mottjam SVO:n. Tõin kiõlin, mõõk lie vaaiktam sää'mkiõlle, ruõšškiõlâst da taarrkiõlâst lij leämma SVO-jiârgg nu'tt kuu'kk ko tie'ttep; tõi'n sâjja lää'dd-da tâ'vvsää'mkiõlâst tät jiârgg lij puättam mânɣlakast (možât germaanlaž kiõli vaaiktõõzzâst). Vuäitt lee'd, što sää'mkiõll lij seeiltam alggalggsaž jiârg pue'rben ko tõi'k.

2.5. Õ'hteķeäsmõš

Puk sää'mkiõl pirrõõzzâst mainstum kiõl lie SVO-kiõl, mii vuäitt vaaiktet sää'mkiõl sää'nnjie'rğge še. Sää'mkiõll lij ng. friij sää'nnjiârg kiõll, da nu'tt tõi't sâavaš mængg sää'nnjiârg kontee'kst mie'ldd. Sää'nnjiârg va'lljee'mest pragmatikk mie'rrad jiännai.

Jõs mõõn-ne konstituee'nt see'rdet ciâlkkest vuõssmõsân, tõn kääččat nõõmin topikalisaatio. Nääi't VSO kagg vee'rb ciâlkki topikkân, da OSV-jiârgâst-gõs obje'ktt lij topikk.

Ko subje'ktt kaggai topikkân, jiârgg lij lää'ddkiõlâst da tâ'vvsää'mkiõlâst SOV (ko subje'ktt da ve'rbb lie vuämmaz kontee'kstest) le'be OVS (ko subje'ktt lij oodâs kontee'kstest; ħč. Vilkuna 1989: 121–122, 131, 178; Vilkuna 1996: 34; Jomppanen 2002: 60–61). Sää'mkiõlâst SOV lij jiännai tääujben ko lää'dd- da tâ'vvsää'mkiõlâst.

3. Ooudâb tu'tĳĳkummuš

Sää'mkiõl ciâlmäät lij tu'tĳĳkuum ooccanj. Tãn ää'sš lie mä'htt-ne kuõsktam Sammallahti (1998) da Feist (2010). Muu teâđ mie'ldd ij kaunnu ni õhtt čiõlgg ciâlmäät tu'tĳĳkõs. Sää'mkiõl vuâđdsää'nnjiârggân lie a'rvvääm SVO (Miestamo 2011: 129) da SOV (Feist 2010: 278). Sammallahti (1998: 95) ĳee'rjat, što (tâ'vv)sää'mkiõl vuâđdsää'nnjiârgg lij SVO, leša sää'nnjiârgg lij jeänmõsân pragmaattlânji mie'rmmu. Saujsää'mkiõl SOV-sää'nnjiârg son peäggat, leša jee'res sää'mkiõli sää'nnjiârg pirr son ij ĳee'rjet.

Feist (2010: 278) sârnn sää'mkiõl sää'nnjiârgâst nääi't:

The predominant word order - - - in pragmatically unmarked clauses appears to be SOV - - -. This analysis is based on an observation of the frequency of different word orders in textual data, ignoring dependent clauses, interrogatives, negative clauses and those clauses introducing participants, in an attempt to identify the most pragmatically-neutral clauses possible. Elicited data was also ignored, due to the potential influence of Finnish constituent order on elicited data; indeed, elicited data had a greater tendency to display SVO order in contrast to the most frequent order observed in texts.

Säämas: Vuei'vvsää'nnjiârgg pragmaattlânji miârkte'mes ciâlkkin kuâsttai åårmen SOV. Tåt analyys lij vuâđduum jee'resnallšem sää'nnjiârgi mie'ri tu'tĳĳkummuša te'kstmateriaalâst. Jiõm leäkku vâlddam lokku vuä'lĳĳciâlkkjid, kõõččmõõžžid, ĳie'lddemciâlkkjid le'be ciâlkkjid, mõõk po'hte mainnsa ođđ

aa'ššid, tō'nt gu haa'leem kaunnâd pukin pragmaattlânji neutraalmõs ciâlkkjid. Leäm kuâđđam meâdda elisitõsttum materiaaše, mõõn leäm vuäžžam oummin kõõjje'e'l, ku tō'st vuäitt lee'd lää'ddkiöl vaaiktõs. Jiõččai'ldstes elisitõsttum materiaašast kâ'l käunn'ji jäänab SVO-jiârgg ko vuä'mm te'ksttmateriaašast.

Feist miõlâst sää'mkiöl neutraal sää'nnjiârgg lij SOV, leša son kâ'l meätt, što änn'jõžääi'j tõt vuäitt lee'd mottjam lää'ddkiöl vaaiktõõzz diõtt. Mon še jeä'rtam neutraal ciâlkkjid materiaašast da kiiččam tõi sää'nnjiârgg, jõs kaaunčem to'ben "neutraal" sää'nnjiârgg. Lää'ssen mon juâggam jiččan materiaašast sää'nnjiârggi mie'ldd da kiiččlam kaunnâd vasttõõzz kõõččmõ'sse, mõõn diõtt sää'n lie nõkam jiârggast ko lie.

Feist kuâđđ kē'e'rjes looppâst mâtmid viiŋkid, mõi'd ka'nnte'či vól tu'tkķeed. Sää'nnjiârggast son oudd nãu'ddem tu'tkķeemteemm pue'tti tu'tkķee'jid:

Statistical analysis of constituent order, with particular focus on (i) the ordering of constituents in clauses containing an auxiliary verb vs. those clauses containing only a lexical verb, (ii) the ordering of constituents in main clauses vs. subordinate clauses and (iii) the adherence of Skolt Saami to the V2 hypothesis proposed in this thesis.

(Feist 2010: 357)

Son au'žžai ä'te tu'tkķeed statistikkanalyysin koumm ää'šš: (i) sää'nnjiârgg ve'rddõõllmõš tõn ciâlkkjin, mõi'n lij veä'kķve'rbb, da tõi'n, mõi'n lij pãi õhttnaž ve'rbb, (ii) sää'nnjiârgg ve'rddõõllmõš vuei'vv- da čãrrciâlkkjin da (iii) sää'mkiöl ve'rbb2 –eettmõš le'be tõt, što veä'kķve'rbb ij vuäžž lee'd kuu'kķben ciâlkkjest ko nu'bben. Muu vuei'vvmetodãn lij statistikkanalyys, da pukin tãin puätt saakk tãn tuâjast. Ää'šš (iii) pirr jiõm maainâst nu'tt jiânna, leša simmna kuõsktam tõn mainsteen "õõmãs" sää'nnjiârggi pirr (lãåkk 4.3.3).

4. Sää'nnjiârgg sää'mkiõlâst

4.1. Tu'tkkõõzz čõõđtemvue'jj

Tän tu'tkkõõzz vääras mon no'rrem materiaalâst ciâlkkjid, mâin lij ve'rb da obje'kt kue'sttmest. Tâid ko'lle puk vuei'vvciâlkki da konjunktociâlkki. Tõõi lââ'ssen analysõ'sttem infiniittlaž raajõõzzid. Infiniittlaž raajõs lij nõkam, ko'st vee'rb infinitiivâ'bleķ lij ciâlkvuäzzli'žžen, da tõ'st lij võl jiiistes meärrõssân obje'kt. Näu'ddem lie oudm.

		V	V _{inf}	O _{inf}
Infinitiivâ'bleķ obje'kten	Ij-go ķii	siltteče	mainsted	mainnâz?
	O _{inf}	V _{inf}	V	
Infinitiivâ'bleķ arverbiaalân	Muõrjid	uussâd	vuõ'lğge.	

Jõs obje'kt leäi čârriâl, kuõ'đdem tõn meädda analyysâst. Tõt lij tõn diõtt, ko tõk lie pâi vee'rb mââibeä'lnn muu teâđai mie'ldd. Jiõm âask, što sää'mkiõlâst vuaitči sârnad mâi'd-ne tõnnalla gu "Son [što puätt muu ârra kuässa]_{OBJ} [cie'lķi]_V." Nu'bb mäi'nn kue'đded čârriâlkbjee'ktid meädda lij tõt, što tõid lij vaiggâd verddõõllâd jee'resnallšem obje'ktivui'm, ko tõk tuâimmje nu'tt jee'resnalla.

Jiõm leäkku vâlddam lokku ni relatiivciâlkkjid da vuõigte'mes kõõččâmciâlkkjid. Mäi'nn lij tõt, što lij vaiggâd miârtõõllâd, mii lij relatiivciâl da mii vuõigte'mes kõõččâmciâl. Tõn problemati'ķķe jiõm haa'lääm mõõnnâd, tõnt gu tõt i'lla tää'rķes ä'sš muu tuâjast. Nu'bben ä'sšen, tõk lie marginaal joukk (materiaalâst le'čče leämma nu'tt 20 näu'ddem ciâlkkjed). Kuälmad mäi'nn lij tõt, što täin ciâlkkjin jiârgg lij vuässas syntaaktlânji mie'rruum, jie-ga tõk leäkku tõn diõtt nu'tt miõllķiõ'ssi.

Kråavjab analyysâst mon leäm juâkkam ciâlkkjid kuei't peâkka: VO- da OV-jiârgid. Te'l jiõm leäkku vâlddam lokku jee'res ciâlkkivuäzzlaid ko vee'rb da obje'kt. Tää'rķab analyysâst leäm analysâsttam S(ubjee'kt), O(bjee'kt), V(ee'rb) da veä'ķķvee'rb (aux) jiârg. Veä'ķķvee'rbben leäm analysâsttam:

- lee'd-vee'rb (perfe'kt, pluskvamperfe'kt, pe'sttempreesens da pe'sttemimperfekt)
- ij-ķie'lddemvee'rb
- modaal'laž veä'ķķvee'rbrid (õlggâd, ä'lğged, vuei'tted, ķiõrggned)

Tän tu'tkkõõzzâst leäm tu'tkkääm pâi vee'rb, subjee'kt da objee'kt jiârg, da leäm činlmõõvvâm vee'rb da objee'kt kōskkvuõ'tte. Jee'res ciâlkkivuäzzlai jiârgg lij tän tu'tkkõõzz vuu'd åålgbeä'lnn. Tän leäm tuejjääm tōn diõtt, ko subjee'kt da objee'kt ââ'net vee'rb "vääimasargume'ntten" (eng. core arguments, ħč. oudm. Foley & Van Valin 1984: 77). Nâu'ddem raajtumuš hiâlpâ muu tuâj, tōnt gu vee'rb jee'res meärrõõzz, oudm. adverbial, jie leäkku seämma pääkkla ko subje'kt da obje'kt, da tōk lie nu'tt määngnallšem, što muu tuâjj le'čči pâassam čuu't jiännai. Kuuitâg lij hiâlpp ho'hssjed nåkam adverbialid, kook lie seämma pääkkla ko obje'kt måtam vee'rbid, oudm. Son mōõni *Aanra* ~ Son *Aanra* mōõni. Nu'tt pue'ttivuõđâst ålgg tu'tkķeed ää'sš tää'rķben.

4.2. Krååvjab analyys – VO da OV

Tän lååggâst mon tu'tkkääm vuõss-sââ'jest pâi objee'kt da vee'rb jiârg. Lååggast 4.2.1 čio'lggääm, måkam ciâlkkjid leäm âânnam neutraalan da mōõn diõtt. Puätmōš lij, što lij vaiggâd kaunnâd neutraal sää'nnjiârg, ko kuhttu jiârg käunn'je miålggâd seämma jiännai, leša simmna täåujben jiârgg lij jeänmōs ciâlkkityypin OV.

Muu materiaal 361 ciâlkkjest VO-jiârg oudste 161 da OV-jiârg 200. Pukin ciâlkkjin OV-jiârggsa le'jje nääi't 55 %. Puätmōõžži vuâđald kuâsttai, što OV-jiârgg lij pukveežž simmna täåujab ko VO-jiârgg. Jeärtõõzz käunn'je kuuitâg ciâlkkityppi kōõskâst tōn diõtt, mōõn jiännai tōt lij täåujab. Miõllķiõ'ssi jeärtōs käunn'ji mainsteeji kōõskâst še: Boris Jefremooff da Naska Moshnikooff ciâlkkjin nu'tt 2/3 le'jje OV, leša Jaakko Sverlooff ciâlkkjin kuhttu jiârg le'jje nu'tt seämma jiännai da Nikolai Afanaseeffast le'jje simmna jäänab VO-jiârg. Tän ää'sš jiōm silttâd čio'lggēed, gu Jaakko da Naska kuhttu vōl mainste seämma suōm. Tōt vuäitt lee'd ķidd idiolee'ktest le'be sâtt'tõõggâst.

4.2.1. "Neutraal" ciålkki – (S)VO da (S)OV

Neutraalvuõđ lij vaiggâd miårtõõllâd. Diskuursâst illvâ lij neutraal konte'kst; sää'mķiõl nallšem miålggad ooccanj konfigurationalaž ķiõlâst pragmatikk da mainstempirrōs mie'rrad nu'tt jiännai sää'nnjiârgâst, što samai hää'rvelđ puätt ou'dde "neutraal" konte'kst. Feist lij jijjâs analyysâst va'lljääm neutraal ciâlkkjid nääi't (ħč. kapplōk 3): Neutraal jie leäkku vuä'lggciålkki, kōõččmōõžž, ķie'lddemciålkki le'be ciålkki, mōõk po'hte mainnsa

odđ aa'ššid (partisipaantid). Maaimõs kriteer lij vaiggâd, ko mu'nne lij va33âd sârnad, mii lij kontee'kstest oodâs da mii ij. Tõn diõtt leâm vâlddam tån kriteer meâdda da lââ'zztam tõi, što ciâlkkjest ij vuäžž lee'd veä'kkve'rbb ni voo'ps, tõnt gu perifraastlaž vee'rb laa'vje tuâimmjed jiiijâz-i nalla. A jõs obje'kt le'be ve'rbb lij subjee'kt ouddbeä'lnn, ciâlk ij čiõlggsânji vuei't lee'd neutraal (vuõssmõsân kaggum konstitue'ntt lij topikk). Nääi't mu'nne kuâddje finiittlaž vuei'vvciâlkki, mâin jiârgg lij (S)VO le'be (S)OV.

Materiaalâst le'jje 204 näkam ciâlkkjed, mâin 114:st (54 %) jiârgg leäi OV. Tât låâkk lij miâlggâd seämma ko pukin ciâlkkjin (55 %). Tån puättmõõžžâst ij vuei't tie'tted tõi, lij-a VO avi OV "neutraalab"; tõi sâjja vuäitči a'rvveed, što kuhttu lie miâlggâd seämma neutraal, leša u'cc tende'nss lij OV-jiârg beälla.

Materiaalâst käunn'je kuhttu VO- ja OV-jiârggsaž ciâlkki, mõõk kuâsttje lee'd aivv neutraal, nu'tt što ij obje'kt, subje'kt ij-ga ni vee'rb leäkku fokusõsttum. Ķiičč 7a-h.

(7)

S	V	O
a. Bie'ss	kõõški	ķie'djid.
b. Son	vuäžžai	šiõgg hââ'dd.
c. Tõt tuu šiõgg vuäbbad	tuejii	tõi.
d.	La'ppem	tõid tie'gğid.
S	O	V
e. Vuâspgå'd	tõi veäras	poori.
f. Tõk	kuei'mm kuei'mes	cumste.
g. Son	kolmm sää'n	vue'sti.
h.	Vuä'bbes	kuõ'di tok meäcca.

Hää'sķes detalij leäi tõi, što mainsteei laa'vje mâtmešt ââ'nned kuhttuid jiârgid ķeäččlõõžži nu'tt, što sârnnâ seämma saa'nid nuu'bb vuâra jee'res jiârgâst. Tån leâm nõmmäâm jâârgtõõjjmõššân.

- (8) a. Luõđ, luõđ vâälai. Vâälai luõđ.
b. Mu'nne uu'd mu'nne määdđ, määdđ uu'd.

- c. Mon tu'nne oudam nákkam toork ko ton ni kuä'ss jiök kõlmmu. Nákkam toork oudam.
- d. Son vaa'ldi öllses kaappi. Kaappi vaa'ldi.

4.2.2. Konjunktociâlkki

Konjunktiočârrciâlkki ä'lğge täi konjunktioivui'm: ko~go~gu, što~että, jös, ouddâl ko, ij-ga. Lij kâ'l simmna puästtad sârnad "ä'lğge", ko kuâsttai, što ko- da jös-konjunktio vuäi'tte lee'd ciâlkki kõõskâst. Te'l mii-ne ciâlkvivuäzzlaid lij kaggum topikkân konjunktio ouddbeälla. Tăn vuei'nnepp ouddmiârkin 9a-b.

- (9) a. See'st šõõddi te'ğğ mii leežž, nue'rrsiör ko le'jje siõrrmen.
 b. Kaappi **jös** haa'lii kää'tt ooumaž vä'ldded, . . .

Materiaal 44 konjunktociâlkkjest VO-jiârggsa le'jje 23 da OV-jiârggsa 21, le'be 48 %. Vuei'vvciaâlkkjin (päkkmöõžž da kõõččmöõžž valddum meädda) OV-jiârggsai vuä'ss lij 57 % (116 VO da 153 OV). Tât jeä'rtös lij miâlggâd šurr. Konjunktociâlkki le'jje tön vee'rd ooccanj, što tät ij vie'ltkâni miârkkšõöv ni mâi'd õmmsid. Kuuitâg jös vä'lddep tuâggžen tön, što čârrciâlkki laa'vje tuâimmjed jee'resnalla ko vuei'vvciaâlkki, tõi'st vuäitt lee'd miârktös. Ouddmiârkkân Bentzen (2016) lij kaunnâm, što tâ'vvsää'mest OV-jiârgg käunnai jäänab čârrciâlkkjin ko vuei'vvciaâlkkjin. Nu'tt-ba 10a le'čče tâ'vvsäämas pue'rab ko 10b (Ouddmiârkkân Bentzen 2016).

- (10) a. ?Mun dan maņemus márffi borren.
 'Mon tön mââimös mää'rf po'rrem'
 b. Son dajai, ahte Máret dan maņemus márffi borai.
 'Son säärnai, što Mää'ren tön mââimös mää'rf poori.'

Åå'n kuâsttai, što nuõrttsää'mkiõlâst konjunktociâlkkjin käunnai VO-jiârgg uu'ccben ko vuei'vvciaâlkkjin. Vuäitci-a tät miârkkšõövvâd tön, što OV le'čči neutraalab jiârgg, da konjunktociâlk oudd vuäittmöõžž hiâlpben ââ'nned mie'rkkuum VO-jiârgg? Tăn tu'tkkõõzz mie'ldd ä'sš vuäitt lee'd nu'tt. 11a-c lie nu'vddem, mõök vuäitce lee'd puârast OV, ij-ga miârkktös muu miõlâst mottje'či. Käunn'je kâ'l nákam še normaal OV-ciâlkki ko 11d-e. Mâtam ciâlkki lie nákam, što obje'kt lij kaggum topikkân konjunktio ouddbeälla (11f).

- (11)
- a. ...ålvv teâđast, što, što tăä'l-i ma'nniķ suu.
 - b. Să'ppli teärr a kaass õs mie'ldd, jõs poppâätt suu.
 - c. Mon jiõčč dego mainstem što kâârjast vä'lddep tōid.
 - d. Kuälmeen tuejjii nâkkam što pää'rnes koo'ddi.
 - e. Jõs õõut siâkk kagstak, vuăžžak tōn.
 - f. Tōid ko ij piij vuäivva gu ij piij, de ij muu'št.

4.2.3. Kõõččmõõžž da päkkmõõžž

Kõõččmõõžžid kuâskk seämma ko relatiivciâlkkjid da vuõigte'mes kõõččânciâlkkjid: tõi sää'nnjiârg mie'rrad vuâssas syntakss. Kõõččâmsää'nn le'be sää'nn, koozz kõõččâmpartikkel lij lõhttum, âlgg lee'd vuõssmõsân. Kõõččmõõžžid i'lla kuuitâg seämmanalla vaiggâd meärtõõllâd ko ouddlest peäggatum ciâlkkjid, da tōnt va'lddem tōid mie'ldd.

Materiaalâst le'jje 10 kõõččmõõžž, mâin 4:st (40 %) leäi OV-jiârgg. Tâin kuuitâg kue'htt lie nâkam, mõi jiârgg lij syntaaktlânji mie'rruum. Tõk lie uvddum ouddmiârkkân 12a-b.

- (12)
- a. Mâid viiggak?
 - b. Mâid kuâddak?

Kooum ciâlkkjest obje'kt lij vee'rb infinitiivââ'bleķ, mii lij tăn materiaalâst pâi vee'rb mââibeä'lnn (ķč. lăâkk 4.3.2). 13a käunnai materiaalâst; 13b le'čči ķiõllvuâstlaž.

- (13)
- a. Ij-go ķii siltte'če mainsted mainnâz?
 - b. *Ij-go ķii mainnâz mainsted siltte'če?

Nu'tt pä'cce vitt kõõččmõõžž, mâin vee'rb da objee'kt jiârgg lij friij (3 VO da 2 OV). Tōin ij vuei't tââ'đ tăä'rkben sârnnađ, ko tōk lie nu'tt ooccanj. Vuâmmšep kuuitâg seämma ää'sš, mõõzz mä'ccep lăâggast 4.3.1 - obje'kt ij miõlstes mōõn ķie'lddemvee'rb da vuei'vv-vee'rb kō'sķķe (oudm. 14a-b).

		neg-aux	V	O
(14)	a.	Jiök òs ton tăn siôrâst	raajče	odđ òõ leeu'd?
	b.	Jiök-gõ ton	vää'ld	muu?

Päkkmöžž le'jje materiaalâst 16, da tōin jōnn jeānbōs (13) le'jje vuārddmöžžī mie'ldd VO-jiārggsa. OV-jiārggsa lie pāi koumm ciālkkī, mōōk lie tā'st uvddum ouddmiārkkān 15a-c. Jee'res päkkmöžž le'jje mātē 15d.

- (15)
- a. Mu'nne uu'd mu'nne määdd, määdd uu'd.
 - b. Ķiōđad kaagg.
 - c. Ķiōđad kaagg, jeä'l čââ'čĳ.
 - d. Kaaggâst tăn siākk.

15a lij låggast 4.2.1 peäggatūm jāārgtōōjjmōš. 15b-c kontee'kstest obje'ktū lij kōrr kontrastiivlaž fokuužžâst: ĳiōđad vuāitak kâ'l kaggâd, leša jeä'l čââ'čĳ. Vuei'ttep sārnnad, što päkkmöžžin VO lij miālggad čougg sâā'nnjiārgg, leša pragmatiikklaž ää'sš vuāi'tte mātmešt vuejjad tōn pā'jjel.

4.2.4. Infinitiitlaž raajōōžž

Tān låggast analysâastam infinitiivlaž raajōōsān nākam infinitiitlaž vee'rbid, māin lij jiijjâz-i obje'ktū da mōōk lie ciālkkjest obje'ktten le'be adverbialān. Veä'ĳĳve'rbraajōōžžid, mōi vue'ssen še lij infinitiitlaž ve'rbbâā'bleĳ, ĳiōtt'tōōlam låggast 4.3.1.

Infinitiitlaž vee'rbi objee'kt kâunn'je 23, māin 18 (78 %) le'jje OV-jiārggsa. Nāāi't jōnn OV-prosentvue'ss ij kaunnu kâ'll jooukâst, mōōn leām tăn tu'tĳĳōōžžâst la'sĳkâām. Vuāitt sārnnad, što sâā'mĳiōlâst tuō'llai seāmma ko tā'vvsâā'mĳiōlâst (ĳiīčč lågg 2.4.1): infinitiitlaž vee'rb obje'ktū laa'vai lee'd vee'rb ouddbeä'lnn. Tān puāttmō'sše lij puāttam Feist še (2010: 281) Ouddmiārkkān 16 čuājat mātmid takai infinitiitlaž raajōōžžid.

- (16)
- a. Mue'rjjpodd ko šōōddi, muō'rjid uussâd òs vuō'lĳĳe. OV
 - b. Mij â'tte nārjep tān piālddpääll siōrrâd. OV
 - c. De oudd su'nne tōn ĳiččâd. OV
 - d. ...siōlat-a son kâā'đđed päāi'ĳid. VO

Måtmešt obje'ktt lij jiiijäs vuei'vvsää'n lââ'ssen ciâlkki finittvee'rb ouddbeä'lnn še. Näu'ddem ciâlkki lie ouddmiârkân 17a-b.

		O _{inf}	V _{fin}	V _{inf}
(17)	a.	<u>Neezznid</u>	leäi vuâlggam evakoi	<u>viikkâd.</u>
	b. Tõk	<u>ķee'rij</u>	jie silttääm ni	<u>lookkâd.</u>

Näu'ddem ciâlkki jie leämmaž kuuitâg nu'tt jiânnâi (4 kpl). Vuäitči a'rvveed, što täin raajõõzzin obje'ktt lij topikkân (oudm 17a: Neezznid leäi vuâlggam viikkâd, ij åummaid). Neutraalab jiârgg le'čči te'l mâ'te 17':st.

- (17') a. Leäi vuâlggam neeznid evakoi viikkâd.
b. Tõk jie silttääm ni ķee'rij lookkâd.

Tä'st vuei'nnep tön še, mõõn friijj sää'nnjiârgg sää'mķiõlâst lij. Ouddmiârkâst 17 infiniittlaž raajõs lij cu'vķķuum da finiittlaž ve'rbb lij puättam tön vue'zzi kõ'sķķe.

4.3. Tää'rķab analyys – S, (aux), V da O

Tän vue'zzest mon vääldam analyy'se mie'ldd subjee'kt da jeä'rtam verbaalâst veä'ķķvee'rb. Puätt ou'dde, što subjee'ktest lij miõllķiõ'ssi vaaiktõs sää'nnjie'rģģe. Lååggast 4.3.1 tu'tķķääm perifrastlaž raajõõzzid, da vuâmmšep, što ķie'lddemraajõs lij sää'nnjiârg diõtt jee'resnallšem ko perfe'ktt, pluskvamperfe'ktt da modaal'laž veä'ķķvee'rb. Lååggast 4.3.2 smiõttam tön, måkam vaaiktõs objee'kt sää'nnklaassâst lij sää'nnjie'rģģe. Looppâst, lååggast 4.3.3 ķicstam võl ij-neutraal sää'nnjiârgid.

Vuállbeä'lnn taaulõõggâst 1 kuâsttje materiaal nellj tääujmõs sää'nnjiârg.

Jiârgg	Mie'rr
OV	116
VO	71
SVO	58
SOV	33

Taaulõk 1: Tääujmõs sää'nnjiârg

Kue'htt vuõssmõs jiârg lie vuârddmõõžži mie'ldd OV da VO. Sää'mkiõlâst lij takai kue'dđed subjee'kt meädda pukin persoonin te'l, ko tõt lij čiõlgâs kontee'kstest. Oudm. 18a-d čiõ'lggee tän pue'rben.

(18)	a. Vaa'ldi mõõni, puâliti, puõ'ldi ääi't.	VO
	b. ...e'pet suõrmmâz va'lddem.	OV
	c. Veär ķe'tskue'di tõi kue'lest.	OV
	d. Käärbez vä'ldde, mõ'nne de še'lle.	OV

Mâ'te taaulõõggâst 1 vuâmmšep, subjee'kt'te'mes ciâlkkjin OV (18b-d) lij tääujab ko VO (18a). Kuuitâg ko subje'kt puätt mie'ldd, SVO lij jiânnai tääujab ko SOV. Tät ä'sš pue'di tu'tkõõzzâst ou'dde simmnai vue'rdkâni, tõi gu aalgâst jiõm jorddam, što subje'kt vaaikte'či vee'rb da objee'kt jie'rğge. Vuâllbeä'lnn 19a-c lie SVO, 19d lij SOV.

(19)	a. Vuâspgå'd raaji oummu saavâst.	SVO
	b. Kaav e'pet koo'di šoolk.	SVO
	c. No di tä'st ât ko mij piâldštep tõi pääll...	SVO
	d. Kuõbžž õõut niõđ mee'st poori.	SOV

Jõs vä'lddep veä'kkvee'rbid mie'ldd, ä'sš šâdd simmnai makkjõbân, leša pue'ttep kuuitâg seämma puättmõ'sše. Taaulõõggâst 2 kuâsttje materiaalâst kaunnum S, aux, V da O jiârg. Kääčcam tän tu'tkõõzzâst *perifraastlaž raajõssân* nakkmid verbaalid, mõõk â'nne se'st finiittlaž veä'kkvee'rb da infiniittlaž vuei'vv-vee'rb. Jõs ciâlkkjest lie kuhttu ķie'lddemve'rbb da modaal'laž veä'kkve'rbb, leäm analysâsttam tõi õhttan veä'kkve'rbben.

Jiârgg	Mie'rr
OauxV	15
auxVO	11
SauxVO	10
SauxOV	10
auxOV	7
auxSVO	6
OVaux	5
OauxSV	3
SOauxV	2

Taaulõk 2: S, aux, O da V jiârgg

Jõs jeäskka vuõžžum puätmõš tuõ'llai, vuârddmõš lij, što seämma nellj jiârg käunnje tä'st seämma jiârgâst: O[auxV], [auxV]O, S[auxV]O, SO[auxV]. Tä'st ââ'nnep aux+V õhttân konstitue'ntten da ju'rddep, što tõt tuäimm seämmanna ko õhttnaž finittve'rbb. Aivv nääi't ä'sš lij: koumm vuõssmõõzz käunn'je pääimõsân. Jee'resnallšem lij, što SOauxV i'llvââ käunnai voo'ps (2 ciâlkki). Ouddmiârk jiârgin käunn'je vuâllbeä'lnn (20a-d).

(20)	a. Änn'jõžääi'jest nääidaid [jie säävaš].	O[auxV]
	b. Mu'st [leäk vuästtam] kolmm sää'n.	[auxV]O
	c. Sij [jie siõlât] gräämgo sää'mkiõl.	S[auxV]O
	d. Mâid son jiijjâs [âlgg hiävted].	SO[auxV]

AuxSVO-, OVaux- da OauxSV-jiârg jie leäkku ni mä'htt neutraal, da tõid määccam lååggast 4.3.3.

4.3.1. Perifraastlaž raajõõzz

Ooudâb lååggast tu'tkķeem ju'n simmna perifraastlaž raajõõzzid tõn perspektiivâst, mä'htt tõk suä'ppe takai SVO / SOV -vuõ'rmme. Aux da V jie kuuitâg pâi tuäi'mme mâ'te õhttân ve'rbben.

Perifraastlaž raajõõzzin sää'nnjie'rğge vaaikat subjee'kt lââ'ssen nu'bb še ä'sš. OV-jiârggsaž SauxOV käunnai seämma jiânnai ko SauxVO, hâ't subje'kt lij mie'ldd (ķiicč taaulõõgg 2). Tãn vuäitt čiõ'lğgeed nu'tt, što perifraastlaž raajõõzz â'ne se'st infiniittlaž ve'rbbââ'bleķ, da infiniittlaž raajõõzz laa'vje lee'd OV-jiârggsa (ķč. låågg 4.2.4). Kuâsttai, što mainsteejin lie perifraastlaž raajõõzzin kue'htt vuei'tlvaž analyysmaall. Vuõssmõõzzâst tõi'd â'ne mâ'te õhttân ve'rbben da veä'ķķ- da vuei'vv-ve'rbb lie palddlõõžzi; 20 pââibeä'lnn uu'di nâkmid ouddmiârkid. Nu'bben vue'jjest obje'kt da vuei'vv-ve'rbb ko'lle čoougben õ'hte, da te'l obje'kt vuäitt mõõnnâd veä'ķķvee'rb da vuei'vv-vee'rb kõ'sķķe. Tä'st kuâsttai, što vuei'vv-ve'rbb lij analysõsttum jiõččnaž infiniittlaž ve'rbben. Nâu'ddem ouddmiârk lie 21a-c vuâllbeä'lnn. Tât čiõ'lğgad tõn, što materiaalâst käunn'je ve'rddõõlee'l jiânnai Saux[OV]- da aux[OV]-ciâlkki, mâ'te taaulõõggâst 2 kuâsttai.

- (21) a. ...što piâldstemen sij liâ [mi'jjid vuäittam]. Saux[OV]
 b. Risttvillj ij vuäittam [kue'l raajjâd]. Saux[OV]
 c. Jiök õõlg [vuäbbad kue'dðed]. aux[OV]

Vuâmmšem tön še, što jee'resnallšem veä'kkvee'rb tuâimmje sää'nnjiârg beä'lest jee'res-i nalla. Vuâllbeä'l taaulõk 3:e leäm noorrâm teâðaid tõ'st, kuä'ss jee'resnallšem perifraastlaž raajõõzzi objee'kt lie verbaal ouddbeä'lnn, mââibeä'lnn le'be veä'kk- da vuei'vv-vee'rb kõõskâst.

Veä'kkvee'rb šlaajj	auxVO	auxOV	OauxV / OVaux	õhtts.
Negaatio	<u>16</u>	<u>1</u>	<u>8</u>	<u>25</u>
Modaal'laž	1	5	5	11
Perfe'kt / pluskvamperfe'kt	5	3	4	12
Pe'sttempreesens / -preteritt			3	3
Mod+neg	3	8	5	16
Perf+neg	1			1

Taaulõk 3: Jee'resnallšem perifraastlaž raajõõzzi sää'nnjiârg

Čiõlggsânji puätt ou'dde, što kie'lddemraajõõzz lie jee'resnallšem tån jooukâst. Tõin pâi 9 / 25 (36 %) lie OV-jiârggsa, ko jee'res raajõõzzin OV-jiârggsa lie joba 33 / 43 (77 %).

Mââjab låakk lij miâlggâd seâmma ko infiniittlaž raajõõzzin (78 %), da tät tuä'rjjad tön jurddi, što perifraastlaž raajõõzzi (jäänmõsân modaal'laž raajõõzzi) vuei'vv-vee'rb tuâimmje vuässas seâmmanalla ko infiniittlaž raajõõzz, mâ'te e'tkķeem pââibeä'lnn.

Kie'lddemraajõõzzin vuâmmšep tön, što tõk lie tääujmõsân VO, da te'l še ko tõk lie OV, obje'kt ij miâlggâd ni kuä'ss leäkku veä'kk- da vuei'vv-vee'rb kõõskâst. Tät vuâsti suei'mkrâstt tön, što kie'lddemvee'rb da tön vuei'vv-vee'rb fi'ttje kuullâd õ'htte čoougben ko jee'res veä'kkvee'rbid. Nääi't ceälkk Feist še (2010: 285–286). Ouddmiârk 22a-c čuä'jte kie'lddemraajõõzzid.

- (22) a. Ij sâävšam muu. auxVO
 b. Åå'n son ij tobddâm tön. SauxVO
 c. Vuâspgå'd ceälkk, son tu'nne määd ij uu'd. SOauxV

Jõs modaal'laž veä'kkve'rbid lij õhttuum kie'lddemvee'rbid, õhttõs tuâimmai seämmaanalla ko modaal'laž veä'kkve'rbid õhttu. Tãn vuâmmšep taaulõõggâst 3, tõnt gu mod+neg-riâdd låågg mušt'te jäänab modaal'laž veä'kkve'rbid ko negaatio-riâdd. Modaal'laž raajõõzzin jiârgg lij pukin tääujmõsân OV; joba 23 / 27 (85 %). Obje'kt lij nu'tt seämma täujja obb verbaal mângja ko veä'kk- da vuei'vv-vee'rb kõõskâst. Kuâsttai kâ'l, što OauxV-jiârgâst obje'kt lij tääujmõsân topikkân, mâ'te vuâllbeä'lnn ouddmiârkâst 23d *tõn*. 23c kontee'kstest vuäitçi a'rvveed, što tõ'st *luõzzid šee'llmen* lij topikkân. 23a-b oudste neutraalab jiârgid, da tãn 23a lij tääujab.

- (23) a. Jeä'ped õõlg muu jiõgg ža'll'jed. auxOV
 b. ...tõt pâ'ss oolmaž ko pue'di di aa'lji mätt'tõõllâd si'jjid. auxVO
 c. To'ben mij toorskid šee'llep, vuõss-i šee'llep luõzz.
Luõzzid šee'llmen kirjggnep... OVaux
 d. Tõt mâânn sizz õhtt mâânn, di tõn õõlgče poppâ'tted. OauxV

Perfee'ktest da pluskvamperfee'ktest i'lla nu'tt jõnn jeä'rtõs OV- da VO-jiârgi kõõskâst. 7 / 13 (54 %) lie OV. AuxOV ij kaunnu seämma jiânnai ko modaal'laž raajõõzzin. 24:st lie ouddmiârk perfe'kt- le'be pluskvamperfe'kttraajõõzzin.

- (24) a. Suu nu'tt leäi nâiddam što su'st ij kõččâm dõt. OauxV
 b. Ton leäk mu'st kolmm sää'n vuâsttam. SauxOV
 c. Mon jiõm leäku tuejjääm mõi'd-ke neu'rrvuõđid. SauxVO

4.3.2. Objee'kt šlaaj

Mâ'te čio'lggeem aalgâst, leäm kuâđđam čarrciâlkobjee'ktid meädda tu'tkõõzzâst. Mu'nne lie kuâđđam kooumnallšem objee'kt: substantiiv, pronomiin da vee'rb infiniittâ'blek. Taaulõõggâst 4 kuâsttje VO- da OV-jiârgi mie'r jee'resnallšem objee'ktin.

Objee'kt šlaaj	VO	OV
Substantiiv	97	135
Pronomiin	45	65
Vee'rb infiniitiv	19	0

Taaulõk 4: Objee'kt sââ'jj sää'nnklaass mie'ldd

Vääžn'jumus puättmõš lij tõt, što infinitiivobje'ktt ij leäkku ni kuä'ss vee'rb ouddbeä'lnn. 25 oudd ouddmiârkid infinitiivobjee'ktin. Tãn materiaalâst ij käunn'jam ni õhtt nõkam jiârgg ko 25':st, hã't seämmaanallšem jiârgg käunn'je kã'l te'l, ko obje'ktt leäi nomiin. Nõkam ciâlkki ko 25'':st le'čče vuei'tlva.

- (25) a. Te'l jiâ siltääm tanssjed tøn ääi'j.
 b. Ooumaž ko puätt, de i-gõl u'vdded ķiččâd.
 c. Son siõlat mainsted.
- (25') a. *Te'l jiâ tanssjed siltääm tøn ääi'j.
 b. *...de i-gõl ķiččâd u'vdded.
 c. *Son mainsted siõlat.
- (25'') a. Te'l jiâ ruõššķiõl siltääm tøn ääi'j.
 b. ...de i-gõl pormõõžž u'vdded.
 c. Son ruõššķiõl siõlat.

Mii puätt substantiiv- da pronomiinobjee'ktid, tõin kau'nnem simmna vue'rdkâni ää'sš. Taaulõõggâst 4 käunn'je låågg: substantiivobjee'ktin OV-jiârggisa lie 135 / 232 (58 %) da pronomiinobjee'ktin 65 / 110 (59 %). Prose'nttlåågg lie miâlggâd seämma. Le'ččem vuârddam, što ku'ķes objee'kt lie tääujben vee'rb mââibeä'lnn, tõnt gu tøk lie "lossäâb". Pronomiinobjee'kt lie kõskkmeärlânji vuä'nkab ko substantiivobjee'kt, da nu'tt tøk le'čče õlggâm lee'd tääujben vee'rb oudbeä'lnn. Kuâsttai kuuitâg, što objee'kt sâjja ij vaaikât tõt, lij-a tõt substantiiv avi pronomiin. Ouddmiârk 26a-d čuä'jte jee'resnallšem jiârgid substantiiv- da pronomiinobjee'ktivui'm (O_S=substantiivobje'ktt, O_P=pronomiinobje'ktt).

(26)	a. Kaav vaa'ldi vââžžteškue'đi viilljâs vue'bb.	SVO _S
	b. ...da nõkkam õõlgži lee'd, <u>ettã sij čã'ckķe muu</u> .	SVO _P
	c. ...de tøk pääraid mätt'te.	SO _S V
	d. Še'lle tøn oummu kãã'tt urcsti <u>de tøn čõ'ckle</u> .	O _P V

4.3.3. “Õõmäs” sää’nnjiârg

Taaulõõggâst 5 kuâsttje tõk sää’nnjiârg, mõõk käunn’je materiaâlâst, le’ša mâi’d jiõm leäkku kiõtt’tõõllâm tän räjjä.

Jiârgg	Mie’rr
VSO	5
OVS	5
OSV	4
auxSVO	6
OVaux	5
OauxSV	3

Taaulõk 5: “Õõmäs” sää’nnjiârg

Mâ’te vuei’nnep, puk täk lie ve’rddõõlee’l marginaal jiârg. Ju’n tõ’sst tie’ttep, što täk ciâlkki jeä’la takai neutraal naggtõosciâlkki. 27 čuä’jat måtmid näu’d dem jiârgid. OSV lij hiâlp čio’lggeed nu’tt, što tõt topikalisâstt objee’kt (27a). Seämmanalla tuäimm OVS, leša tõ’sst subje’ktt vuäitt lee’d lââ’ssen fokuuzzâst (27b). Materiaal VSO-ciâlkkjin koumm le’jje kõõčmõõžž le’be hortatiiv; tä’sst ouddmiârkkân 27c-d uvddum ciâlkkjid lij vaiggäab čio’lggeed. Vuäitt lee’d, što vee’rb da subje’kt inversio teäddad lââ’zz topikkân kaggum sää’n ciâlkki aalgâst (*kaappi* da *tõ’sst*). Jõs täk ciâlkki jie le’čče käunn’jam materiaâlâst, mon le’ččem kâ’l jä’rjstam saa’nid mâ’te 27’:st.

- (27) a. Tõn mon, tõid mon vääldam, kää’tt lij kävvad. OSV
 b. Viinid ooudjõžääi’jest keä’zzte puk. OVS
 c. Kaappi jõs haa’lii kää’tt ooumaž vä’ldded... VSO
 d. Tõ’sst oudd vuâspå’d ree’ggesvuõđ. VSO
- (27’) c. Kaappi jõs kää’tt ooumaž haa’lii vä’ldded...
 d. Tõ’sst vuâspå’d oudd ree’ggesvuõđ.

OauxSV-jiârgâst obje’ktt lij topikkân da lââ’ssen S da aux lie vaajtam sââ’j (28a). Tât lij parallee’l OVS-jie’rgge. Miõllkiõ’ssi lij, što OSauxV-jiârgg ij kaunnu ni voo’ps materiaâlâst, hâ’t tøn vuârdči käunn’jed seämmanalla ko OSV. OVaux-jiârgâst vaaikat, što OV lij

topikkân obbvuoittân (28b). AuxSVO-jiârg lie jeänmöšân kōöččmōōžž, le'be veä'kkverbba lij lââ'zztum õhtteempartikkel –go le'be –han. Mie'ldd le'jje kuuitâg ciâlkkki, mōōk lie uvddum 28c-d:st. 28c:st lij topikkân ciâlkkki aalgâst *mu'ne*. 28d:st vuâsti *ij vuäittam* lij topikkân.

(28)	a. Tõn leäm mon kuullâm.	OauxSV
	b. Muõ'rjid uussmen le'jjim.	OVaux
	c. Mu'ne leäi jeä'nn-vainaja skîânkâm kâ'ltie'ğğ.	auxSVO
	d. Ij vuäittam tō'st bie'ss raajjâd puk.	auxSVO

Ouddmiârkid 27c-d da 28c-d lij simmna vaiggâd čio'lggeed. 27c-d da 28c vuâdald vuäitči tuejjeed hypotees, što jōs ciâlkkki aalgâst lij topikkân mii-ne jee'res ko S, V le'be O, tōt vuäitt tue'jjeed inversio SV > VS (simmna seämmanna ko oudm. ruöccčkîölâst Han sâg mig dâr > Dâr sâg han mig). Tât pohtt miō'le Feist peäggam V2-eettmōōžž (kîičč låagg 3). Tääzz lie kuuitâg vuâsttoudmiârk še, kîičč oudm. 20d, 21a, 22c, 23c. Tât ä'sš kaibbe'či kuuitâg lââ'sstu'tkkummuž da tōt lij muu tu'tkkōōzz vuu'd åalgbeä'lnn.

5. Loppjurddi

Tân tuâjast leäm tu'tkkâam sää'mkîöl ciâlkkki väämaskonstituee'ntid (S, V da O) jiârg. Leäm jeänmöšân činlmōōvvâm objee'kt da vee'rb kōskksaž jie'rğge. Muu vääžn'jumuz puättmōōžž lie listtuum vuällbeä'lnn.

- Neutraal (S)VO- da (S)OV-naggtōsciâlkkjin jeänmöšân õnnum jiârgg lij OV te'l, ko ciâlkkjest i'lla subje'kt kue'sttmest, da VO te'l, ko ciâlkkjest lij subje'kt.
- Infinitiitlaž raajōōzzin OV lij čiołggsânji tääujab jiârgg.
- Čârriâlkkjin VO lij simmna tääujab ko vuei'vvciâlkkjin
- Perifraastlaž raajōōzzin sää'nnjiârgg vuäitt miârřšōōvvâd kuei'tnalla.
 1. AuxV tuâimmai mâ'te õhttnaž ve'rbb.
 2. Vuei'vv-ve'rbb tuâimmai mâ'te infiniittlaž ve'rbb.
- Kie'lddemraajōōzz lie jiânnai tääujben VO-jiârggsa.
- Perfe'kt- da pluskvamperfe'ktciâlkkki da vōl jeänab modaal'laž raajōōzz laa'vje lee'd OV-jiârggsa.

Muu vuäžžam puättmõõžž lie jäänmõsân seämma, leša vuässas jee'resnallšem ko Feistest. Feist sārnn, što sää'mķiöll lij SOV-ķiöll (ķiicč låagg 3); muu tu'tķķõõzz mie'ldd sää'mķiöl vuâđdsää'nnjiârgg i'lla nu'tt õõutķeârddsaž. Tõt i'lla SVO, ij ni SOV, leša tõõzz vaaikat syntaaktlaž pirrõs. Feist ķee'rjat (2010: 280), što konjunktociâlkkjin (kompleme'ntciâlkkjin) jiârgg lij takainalla SOV, leša muu tu'tķķõõzzâst kuâsttai, što čârriâlkkjin vuäitt lee'd joba simmna tääujben (S)VO ko vuei'vvciâlkkjin.

Täin tu'tķķõõzzin leäm čuõvtam simmna lââ'zz sää'mķiöl sää'nnjiârg, hâ't tät lij u'cc tu'tķķõõzzâž da mængg miöllķiõ'ssi ä'sš lij kuâđđjam tøn åalgbeälla. Tuäivam, što muu tuâjast lij ä'u'ķķ sää'm ķiölltuâjjlaid, ķiöllõhttõ'sse da tu'tķķee'jid. Looppâst peäggam vøl muä'dd miöllķiõ'ssi ää'sš, mõök lie pääccam meädda tån tu'tķķõõzzâst da mâi'd le'čči muu miölâst pue'rr mä'cced pue'tti tu'tķķummšest.

- Feist e'tķķad (2010: 284–288), što sää'mķiölâst vuäitči lee'd V2-jiârgg veä'ķķvee'rbivui'm. Tääzz mon kau'nnem kâ'l simmna tuä'rjjõõzz, leša vuâsttoudmiârkid še; tån õõlgči tu'tķķeed lââ'zz.
- Čârriâlkkji sää'nnjiârg õõlgči tu'tķķeed. Tån tuâjast kuõsktem pâi simmna konjunktociâlkkjid da jee'res čârriâlkkjid kuõ'dđem obbnes meädda.
- Sää'mķiöll lij leämmaž kõrr lâä'ddķiöl vaaiktõõzz vue'lnn muä'ddlo ee'ķķed. Vuäitči tu'tķķeed, lij-a tøn vuâđdsää'nnjiârgg mottjam tøn pââ'jest. Tån vuäitči tuejjeed hâ't mâka ve'rddõõlee'l materiaolid ouddmiârkân 1900-låagg alggbeä'lnn da looppâst.
- Vee'rbes lie jee'res meärrõõzz še ko subje'kt da obje'kt. Mii lij jee'resnallšem pää'ik, ääi'j da vue'jj adverbiali sââ'jj ciâlkkjest da tuâimmje-a tők sää'nnjiârg peä'lest seämmanalla ko obje'kt?

Kääiv da ķeerjlažvuõtt

Arnaiz, Alfredo R 1998: An overview of the main word order characteristics of Romance – Siewierska, Anna (tuäim.), *Constituent Order in the Languages of Europe*. Mouton de Gruyter. 47–74.

- Bentzen, Kristine 2016: *VO-OV-alternations in North Sami*. Aktasne-konfereenst Umeåst tuõ'll'jum looggâlm 10.3.2016
- Bergsland, Knut 1994: *Sydsamisk grammatikk*. Davvi Girji.
- Feist, Timothy 2010: *A Grammar of Skolt Saami*. E-ke'rrj.
- Foley, William A. & Van Valin, Robert D. 1984: *Functional syntax and universal grammar*. Cambridge University press.
- Greenberg, Joseph H. 1966: Some universals of grammar with particular reference to the order of meaningful elements – Greenberg, Joseph H. (tuåim.), *Universals of language*. The M.I.T. Press. 73–113.
- Hale, Kenneth 1982: Preliminary remarks on configurationality – J. Pustejovsky da P. Sells (tuåim.), *Proceedings of the New England Linguistic society 12*. Amherst, Mass. 86–96.
- Holmberg, Anders 2000: Deriving OV order in Finnish – Peter Svenonius (tuåim.), *The derivation of VO and OV*. John Benjamins. 123–152
- Jomppanen, Marjatta 2002: *Subjeavtta sadji davvisámegiela muitalancealkagis*. Oulu universite'tt.
- Korhonen, Mikko 1981: *Johdatus lapin kielen historiaan*. SKS.
- Magga, Ole Henrik & Mattson Magga, Lajla 2012: *Sørsamisk grammatikk*. Davvi Girji.
- Miestamo, Matti 2011: Skolt Saami: A Typological Profile. *Journal de la Société Finno-Ougrienne* 93. 111–145.
- Nickel, Klaus Peter & Sammallahti, Pekka 2011: *Nordsamisk grammatikk*. Davvi Girji.
- Sammallahti, Pekka 1991: NO PASSING, NO XING: Traffic regulations for word order – *Leikkauspiste, kirjoituksia kielestä ja ihmisestä*. SKS. 225–233.
- Sammallahti, Pekka 1998: *The Saami Languages – An Introduction*. Davvi Girji.
- Vilkuna, Maria 1989: *Free Word Order in Finnish*. SKS.
- Vilkuna, Maria 1998: Word order in European Uralic – Siewierska, Anna (tuåim.), *Constituent Order in the Languages of Europe*. Mouton de Gruyter. 173–234.
- Vilkuna, Maria 2000: *Suomen lauseopin perusteet*. Edita.

Ne'ttkäivv

World Atlas of Language Structure (WALS): <http://wals.info/feature/81A#2/28.6/103.5>